

परकीय जीवसृष्टीचे पुरावे शोधण्याची गरज

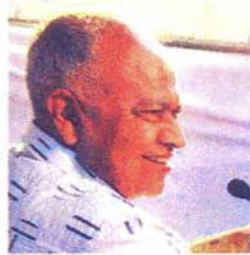
म. टा. प्रतिनिधी

भारतातर्फे २००१ आणि २००५ मध्ये अंतराळातील जीवसृष्टीचा शोध घेण्यासाठी आखण्यात आलेल्या खास मोहिमेत सापडलेले सूक्ष्मजीव परकीय जीवसृष्टीचे पुरावे आहेत की नाही, याबाबत अधिक संशोधनाची गरज आहे. नजिकच्या काळात या सूक्ष्मजीवांच्या रचनांचा अभ्यास होणे शक्य आहे आणि भारतानेच त्याबाबत सर्वप्रथम माहिती मिळविणे अपेक्षित असल्याचे मत ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. जयंत नारळीकर यांनी गुरुवारी व्यक्त केले.

भारतीय विद्या भवन, पुणे केंद्राच्या मुक्तांगण विज्ञानशोधिकेतर्फे आयोजित करण्यात आलेल्या विज्ञान व्याख्यानमालेच्या समारोपप्रसंगी

आयोजित 'पृथ्वीबाहेर सूक्ष्मजीवांचा शोध' या विषयावरील व्याख्यानात डॉ. नारळीकर बोलत होते. डॉ. पद्माकर दुभाषी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी होते.

या मोहिमांबद्दल माहिती देताना डॉ. नारळीकर म्हणाले की, पृथ्वीबाहेरील जीवसृष्टीचा शोध घेण्यासाठी २००१ मध्ये पहिल्यांदा प्रयत्न करण्यात आला. त्यावेळी खास बलूनच्या सहाय्याने भूपृष्ठापासून जवळपास ४१ किलोमीटरवरील हवेचे नमुने जमा करण्यात आले. त्यामध्ये बुरशीचे काही प्रकार

डॉ. नारळीकर यांची सूचना

आणि स्टेफिलोकोकस प्रकारचे काही जीवाणू आढळून आले. ते आपल्यासाठी नविन नव्हते तरी ते त्या वातावरणातही जगू शकले, हे महत्त्वाचे होते. त्याबाबत काही शंका तज्ज्ञांकडून उपस्थित करण्यात आल्या. त्यांचा

पडताळा करण्यासाठी या मोहिमेचा पुढचा टप्पा २००५ साली राबविण्यात आला. या दुसऱ्या टप्प्यात जवळपास १२ बॅक्टेरिअल कॉलनी आणि ३ पूर्णपणे नवे सूक्ष्मजीव सापडले. जॅनी बॅक्टर फॉईला, बॅसिलस इस्ट्रोनेसिस

आणि बॅसिलस आर्यभटायस असे या नव्या सूक्ष्मजीवांचे नामकरणही करण्यात आले. या पुढच्या टप्प्यात पृथ्वीबाहेरच्या सूक्ष्मजीवांचा संदर्भ तपासण्याच्या दृष्टीने या सर्व सूक्ष्मजीवांच्या डीएनए आणि त्यांच्या रचनांच्या अभ्यासाची गरज निर्माण झाल्याचेही नारळीकरांनी सांगितले.

बहुतेक लोकांचा पृथ्वीबाहेरच्या जीवसृष्टीच्या शक्यतेवर विश्वासच बसत नाही. त्यांना या बाबी पटवूनच द्याव्या लागतात. तसेच त्यांचे भ्रमही दूर करावे लागतात. यासाठीच्या संशोधनासाठी लागणारी प्रचंड आर्थिक मदत अशा काही गैरसमजूतींमुळे लवकर उपलब्ध होऊ शकत नसल्याचेही नारळीकर यांनी यावेळी एका प्रश्नाला उत्तर देताना नमूद केले.